

Hørings svar til Forslag til ny byggteknisk forskrift (TEK17)

Forslag til ny forskrift.

Innledende merknader til forslag til TEK17

Buudir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) er opptatt av at flest mulig skal kunne bruke bygg og opparbeidet utemiljø på en god og likestilt måte. I vårt hørings svar har vi derfor hovedvekt på paragrafer som vil ha betydning for tilgjengelighet og brukbarhet. Størstedelen av våre kommentarer er knyttet til endringer som gjelder boliger og studentboliger, og adkomst og opparbeidede utearealer knyttet til disse. Noen færre kommentarer er knyttet til arbeids- og publikumsbygg.

Generelt ser Buudir det som positivt med hovedrevisjoner av teknisk forskrift, heller enn gjentatte småflikkinger på reglene. Hovedrevisjoner av regelverket gjør det lettere for alle aktører å være oppdatert om hvilke regler som gjelder og fremmer effektivitet. I dette forslaget er klart språk og opprydding i struktur en tydelig forbedring som gjør det enklere å forholde seg til reglene.

Buudir mener de foreslåtte endringene i for stor grad er fokusert på å redusere krav til hva som kan være et minimumsnivå når det gjelder tilgjengelighet for en liten gruppe mennesker, rullestolbrukere. Høringsforslaget tar i for liten grad høyde for øvrige funksjonsvariasjoner i befolkningen, mangfold generelt og den kommende eldrebølgen. Gjennom flere års arbeid med universell utforming ser vi at der det sørges for god tilgjengelighet for rullestolbrukere, får man også god tilgjengelighet for andre bevegelseshemmede, personer med barnevogn eller bagasje med mere. Rullestolbrukeres behov kan altså ikke i seg selv bli sett på som en kostnadsdriver, men derimot som en driver for bedre brukskvalitet for mange grupper.

§ 1-1. Formål.

Buudir mener det er viktig at man har beholdt universell utforming som en av kvalitetene som nevnes spesielt i formålsbestemmelsen. Direktoratet vil likevel påpeke at enkelte av endringsforslagene vil føre til en utvanning av begrepet universell utforming, i det minste slik det blir forstått i byggsektoren, der mange ser på universell utforming som synonymt med tilgjengelighetskravene i teknisk forskrift/TEK10. Dette til tross for at forskriften kun er ment å angi hva som er en akseptabel minstestandard.

§ 1-3. Definisjoner.

Buudir ser positivt på at mange grunnleggende definisjoner som er viktige for forståelsen av regelverket samles på ett sted, i § 1-3. Dette er en viktig klargjøring og gjør det lettere å få oversikt og forståelse for regelverket.

Vi vil påpeke at definisjonen av *trinnfri* ikke stemmer med vanlig dagligspråk. En flate eller terskel med nivåforskjell maksimum 25 mm vil i praksis ikke oppfattes eller fungere likt som tilgang helt uten nivåforskjell, selv med en avfaset/skråskåren kant «som ikke er brattere enn 45 grader». Mennesker som vil orientere seg om regelverket kan ikke uten videre antas å kjenne til at legaldefinisjoner kan ha et ganske annet innhold enn det ord har i dagligtalen. Buudir foreslår derfor at de paragrafer i forskriften som bruker *trinnfri*, henviser tilbake til § 1-3.

§ 2-1. Dokumentasjon for oppfyllelse av krav. Generelt.

Buudir ser positivt på den klargjøringen som er gjort i tredje ledd (at matematiske avrundingsregler gjelder). Dette vil hindre usikkerhet når det skal etterprøves om krav er oppfylt.

§ 2-4. Dokumentasjon av utførelsen.

Det er viktig at denne paragrafen har fått en klar og tydelig språkdrakt. Det er ofte i utførelsen det svikter i forhold til detaljer som kan være viktige for å oppnå tilgjengelighet og best mulig brukskvalitet for flest mulig. Buudir er enig i DiBKs vurdering om at denne presiseringen vil gjøre det enklere å etterprøve om krav er oppfylt og dermed gjøre

§ 8-3. Uteoppholdsareal.

§ 8-3, tredje ledd b) Nivåforskjeller skal sikres slik at fallskader forebygges.

Dette er en generell formulering, og det er usikkert om den ivaretar behovene til synshemmede godt nok. Personer med kognitiv svikt kan også trenge at det er særskilt fokus på sikring av nivåforskjeller. Mange demente kan ha problemer med å oppfatte overganger, samtidig som et flertall av demente bor hjemme lenge. Bufdir mener det her trengs en mer detaljert regulering enn det som finnes i någjeldende § 8-4 tredje ledd. Hvordan denne paragrafen vil fungere i praksis slik den nå står, vil derfor avhenge av innholdet av veiledningen og preaksepterte ytelser.

§ 8-3 femte ledd b) om merking, visuelt og taktilt av nivåforskjeller i oppholdsarealer der det kreves universell utforming

Vår erfaring er at det er usikkerhet om hva som er nødvendig merking og avskjerming av større nivåforskjeller i amfi og sittetrapp (som ikke primært er til å gå rett opp eller ned, men til bruk som oppholdssoner). Flere saker har vært forelagt LDO og har gått videre til LDN for avgjørelse. Amfi kan ha gode kvaliteter, men bruken utgjør også en utfordring for mange bevegelsehemmede og tilgangen er i praksis begrenset. Synshemmede er redd for å misforstå merking og oppleve fall, som kan ha stort skadepotensiale i disse tilfellene. Vi ser ikke at reglene for trapp, slik de er angitt i § 8-9, gir god nok veiledning til å kunne overføres på amfi og sittetrapp. Vi håper det arbeides videre med dette spørsmålet og at DiBK vurderer om det er nødvendig med egne regler i forskriften for å regulere sikkerheten i amfi.

§ 8-5. Gangatkomst til bygning med boenhet.

Vi er kjent med forskningen som er gjort på Gjøvik (praktiske forsøk med forskjellig stigningsforhold på rampe). Man fant at rullestolbrukere oftest ikke hadde vesentlig mer problemer med stigning 1:15 enn 1:20. Det ble ikke forsøkt med overflater med stor friksjon, slik man ofte vil møte utendørs på gangveier som ikke er asfaltert. Forsøkene i laboratoriet på Gjøvik ble gjort med forholdsvis få testpersoner, og det har i ettertid blitt stilt spørsmål ved hvor representative disse var for hele gruppen personer med nedsatt funksjonsevne. Vi er derfor fremdeles skeptiske til en endring av stigning på gangvei, spesielt for gangatkomst til bolig. Lett gangatkomst vil være viktig om flere eldre skal kunne bo hjemme lengst mulig og være mest mulig selvhjulpne. Dette er en endring som har betydning for langt flere enn rullestolbrukere.

§ 8-6. Gangatkomst til byggverk med krav om universell utforming.

Vi stiller oss tvilende til om den foreslåtte lempingen i reglene om krav til stigning virkelig vil føre til merkbare endringer i byggekostnader, byggeaktivitet og utnyttning av tomteareal i bratt terreng. Gangatkomst og ramper i uteareal er en liten del av kostnadene der man bygger i bratt terreng.

Vi ser argumentet om at endringen vil føre til opptil 25 % mindre areal for gangatkomst, men er usikre på om forskningen som ligger til grunn for å foreslå denne endringen gir et entydig nok resultat til at man bør gjennomføre endringen. Faren ved endringen er at flere enn før kan bli avhengig av assistanse. Proba skriver i sin konsekvensutredning av endringer i krav til tilgjengelighet og universell utforming (Rapport 2016 – 06) følgende på side 21 om ramper og gangatkomst: «*Vi har et entydig inntrykk fra intervjuene at en reduksjon i minstekravet vil føre til at det nye kravet blir normen. Det er lite som tyder på at markedet selv ivaretar slike hensyn.*». Dette stemmer godt med resultatet fra en undersøkelse foretatt på vegne av NAL og Arkitektbedriftene i 2015, som viste at forbrukerne ikke prioriterer universell utforming, men andre kvaliteter ved boligen.

Bufdir mener forskriften her bør legge til grunn at markedet ikke i stor nok grad vil etterspørre og på denne måten ivareta hensynet til universell utforming. Dette på tross av befolkningens raskt voksende behov for god tilgjengelighet.

§ 8-7. Gangatkomst til uteoppholdsareal med krav om universell utforming.

Som for paragrafene om gangatkomst til bygning er det negativt å endre stigningsforholdene på gangveier og stier på opparbeidet uteområde. Det kan slå spesielt negativt ut på uteområder for skoler mv., hvor barn risikerer å bli ekskludert fordi de ikke lett kan følge i samme tempo som andre. På samme måte vil det virke ekskluderende når det ikke stilles samme krav til adkomst til alle utearealer i de tilfellene det finnes flere områder med samme funksjon (se foreslått annet ledd). Vi har merket oss at DiBK i publisert spørsmål knyttet til ny § 8-7 skriver:

«Denne bestemmelsen var ikke prioritert for TEK17, og vi har dermed heller ikke utredet konsekvenser. Vi vil vurdere dette i vårt videre arbeid med TEK.». Bufdir mener DiBK må se på om det kan gis bedre veiledning knyttet til denne paragrafen.

§ 8-8. Parkeringsplass og annet oppstillingsareal.

Angående kjøreatkomst til eiendommer: Når krav til kjøreatkomst tas bort, risikerer man at det i nybygde prosjekter blir dårligere mulighet til å kjøre helt til døren. Dette vil særlig gå ut over personer med bevegelsesproblemer, som for eksempel har alvorlig hjerte- og lungesykdom eller av ulike grunner har vansker med å bevege seg til fots utendørs. Blant annet vil innskrenking i kjøreatkomst kunne gå ut over brukere av TT-ordningen. Allerede i dag ser man en del saker med uenighet om kjøring på internt område i borettslag og sameier (LDN sak 3/2014 og 46/2013 kan tjene som eksempler). Slike saker skader både bomiljøet og naboforhold.

Atkomst for brannmannskap og ambulanse er ikke alltid av samme kvalitet som drosjer krever for daglig henting og bringing. Bufdir hadde derfor foretrukket at man beholdt regelen på dette punkt slik den var i TEK10. Alternativt må kommunene gjøres spesielt oppmerksom på at de må sørge for å regulere spørsmålet om kjøreatkomst gjennom lokale planer, regler om sikker avkjørsel er ikke nødvendigvis nok.

Parkeringsplass og annet oppstillingsareal: Dersom man gjennomfører den foreslått regelendringen angående parkering, bør det også sikres at kommunene har lik praksis ved tildeling av parkeringsbevis for forflytningshemmede. I dag får ikke alle som av helsemessige grunner trenger bil parkeringsbevis, som er en forutsetning for å kunne stå lovlig parkert på slike øremerkede plasser. I dyrere boligprosjekter vil nok markedet etterspørre parkeringskjeller eller øremerket parkeringsplass, og dermed regulere dette gjennom tilbud og etterspørsel. I billigere boligprosjekter er vi usikre på om utbyggere vil sørge for tilstrekkelig antall parkeringsplasser hvis kommunen ikke har gitt detaljerte bestemmelser i lokale planer. Vi er altså i tvil om denne avreguleringen gagnar de som står svakt på boligmarkedet (herunder en del mennesker med nedsatt funksjonsevne). Plan- og bygningsloven § 28-7 er generell og åpner for stor bruk av skjønn.

§ 11-12. Tiltak for å påvirke rømnings- og redningstider.

DiBK ber om synspunkter på om frivillig installasjon av heis også skal utløse krav om slokkeanlegg.

Bufdirs kommentar til alternativ utforming av § 11-12 første ledd, bokstav a: Bufdir mener at hensynet til sikkerhet og helse bør veie så tungt at et slikt krav bør innføres. Krav om slokkeanlegg vil imidlertid føre til økte kostnader og vil i neste omgang kunne føre til at færre velger å installere heis.

Rammene for tilskudd til heis i eksisterende boligbygg ble redusert i statsbudsjettet for 2017. Bufdir mener at et eventuelt krav om slokkeanlegg ved frivillig etterinstallering av heis tilsier at rammene for heistilskudd bør økes. Dette vil gjøre at flere kan innvilges tilskudd og at de samlede kostnader for borettslag og sameier begrenses. Samtidig vil ikke den nødvendige oppgraderingen av boligmassen mot økt tilgjengelighet bremses av strengere krav til brannsikkerhet. Vi mener økt mulighet for å få heistilskudd vil gjøre det forsvarlig å koble frivillig installasjon av heis med krav om slokkeanlegg.

§ 12-2. Krav om tilgjengelig boenhet.

Norge har gjennom ratifisering av CRPD forpliktet seg til å arbeide aktivt blant annet for at personer med nedsatt funksjonsevne skal kunne bo der de ønsker i lokalsamfunnet, og ikke i spesielle boligløsninger eller institusjoner. Da er det nødvendig med fortsatt fokus på å øke andelen tilgjengelige boliger, også av de mindre boligene. Dessuten er det ønskelig å ha en tilgjengelighetsstandard som gjør det mulig for alle å komme på besøk til venner og familie. Dette hindres dersom man senker tilgjengelighetskravene.

I dag er det lite utbud av leiligheter som er fullt tilgjengelig for rullestolbrukere. Økningen i tilgjengelige boliger må i all hovedsak foregå gjennom nybygging, da det kan være uforholdsmessig dyrt å gjøre større endringer i eksisterende boliger. Offentlig støtte til slike ombygginger er også begrenset.

Allerede i dag viser statistikk at mange med nedsatt funksjonsevne bor i boliger som ikke er godt nok tilrettelagt/egnet for dem. Dette er måltinger gjort før den største eldreboligen er en realitet. Bufdir mener det derfor ikke er forsvarlig å senke kravet til tilgjengelige leiligheter på inntil 50 kvadratmeter ytterligere, til 40 %. Det vil ta lang tid å bygge nok boliger med god tilgjengelighet for å møte fremtidens behov. Særlig i pressområder vil det naturlig nok være mange som ikke har råd til større leiligheter enn 50 kvadratmeter. Med høye boligpriser vil små leiligheter heller ikke fungere kun som førstegangsbolig eller gjennomgangsbolig. Boligen vil bli brukt i alle

livsfaser, og bør kunne fungere deretter.

Funksjonshemmede, som de fleste andre i Norge, ønsker å kunne kjøpe egen bolig og selv bestemme hvor de skal bo. I Menons (Menon-publikasjon nr. 28/2016) vurdering av den samfunnsøkonomiske nytten av endrede krav til tilgjengelighet for små leiligheter, ble det særlig pekt på at det var vanskelig å anslå antallet rullestolbrukere i dette markedet. Økonomene finner derfor ikke grunnlag for å anbefale en reduksjon av snusirkelen i tilgjengelige boenheter eller andelen tilgjengelige boliger.

Vi vil påpeke at mange eldre som er aleneboende også vil ha bruk for lettstelte, mindre leiligheter med god tilgjengelighet. I følge tall gjengitt i rapport laget på oppdrag for Boligprodusentene av Universell Utforming AS (august 2014) var det i 2013 mer enn 20 000 rullatorer på utlån fra landets hjelpemiddelsentraler. Dette kommer i tillegg til hjelpemidler kommunene låner ut ved mer kortvarig behov. Antall rullestoler på utlån fordelt på de forskjellige typene kan derfor ikke være avgjørende for hvor mange tilgjengelige boliger man bygger. Rullestolen må bare ses på som en dimensjonerende enhet. Der man sikrer tilgjengelighet for rullestol vil det også stort sett være god tilgjengelighet for andre bevegelseshemmede som bruker mobilitetshjelpemidler.

§ 12-5. Sikkerhet i bruk.

Vi er usikre på om nye preaksepterte ytelser for sikring av nivåforskjeller vil være tilstrekkelig for å sikre fallulykker i amfi og sittetrapper, jf. vår kommentar til ny § 8-3.

Fallulykker utgjør som kjent en stor samfunnskostnad og bør forebygges.

§ 12-6. Kommunikasjonsvei.

Forslaget til endring i § 12-6 6. ledd bokstav a kan slå negativt ut for likeverdig deltakelse. Dette er langt på vei likt for ramper ute og inne. Man bør ta høyde for at helninger og ramper kanskje må forseres mange ganger om dagen.

§ 12-7. Krav til utforming av rom og annet oppholdsareal.

§ 12-7 annet ledd: **Romhøyde.** I rom som ikke er ment for varig opphold (alt utenom stue, kjøkken og soverom jf. definisjon i forslag til § 1-3) legger man opp til at romhøyde på så lite som 2,2 meter kan godtas. Etter det vi har fått opplyst fra NAV vil det ved en slik romhøyde ikke være mulig å få installert og brukt takheis for forflytning av pleietrengende. En del eldre vil da i fremtiden oppleve at de ikke kan bo hjemme dersom de får et omfattende pleiebehov. Det samme gjelder for yngre brukere av pleietjenester. Bufdir mener det er lite framtidsrettet ikke å sørge for at det kan etterinstalleres hjelpemidler ved behov i nye boliger.

Det er foreslått **nye preaksepterte ytelser for fjerde ledd bokstav a** (tilgjengelig boenhet), der det i tillegg til snusirkel på 1,50 m vil være mulig å oppfylle kravet om snuareal for rullestol ved bruk av et **snurektangel på 1,30 x 1,80 m**. DiBK skriver i høringsnotatet på side 91: «*Forslaget er basert på fullskalaforsøk og utredninger som kun identifiserer små ulemper.*». Det sies samtidig at inntil 90 % av brukerne av elektriske rullestoler vil klare å snu innen dette rektanget, mens alle ledsagerstyrte rullestoler vil ha problemer med det. I Probas konsekvensutredning av en del av endringsforslagene fremgår det på side 18 at informant ved NAV hjelpemiddelsentral mener det foreslåtte snurektangelet i praksis ikke vil være stort nok for vanlige modeller av elektriske kombistoler, som Permobil C500. Det er påpekt at hvis benstøtter ikke står i rett vinkel vil det også behøves ekstra manøvreringsrom (det vil gjelde både elektriske og manuelle stoler). Videre kan man også trenge slingringsrom for manøvrering, ikke alle har fysiske og kognitive ferdigheter til å klare å minimere snuarealet i alle situasjoner. Med et lite snuareal øker sannsynligheten for skader på inventar og rullestol. Proba konkluderer: «*Spriket i vårt materiale er såpass stort at vi ikke finner grunnlag for å gi en klar anbefaling om denne regelendringen.*».

Ut fra denne usikkerheten om hvor godt et snurektangel vil fungere, mener Bufdir man må vurdere om den foreslåtte regelendringen faktisk gagnar samfunnet som helhet, ikke bare utbyggerne. Både ISO-standard for størrelse på rullestoler (maksimal lengde 140 cm) og erfaring og forskning fra utlandet (blant annet forskningen i USA som er referert i Probas rapport) tyder på at snusirkel på 1,50 m ivaretar en mye større del av brukerne, og derfor er å foretrekke. Det bør også tas hensyn til at brukervennligheten i hverdagen skal være tilfredsstillende og at man kan møblere boligen normalt selv om det skal bo en rullestolbruker der.

Bufdir ber derfor DiBK gå bort fra forslaget om snurektangel som et alternativ til snusirkel på 1,50 m i tilgjengelige boenheter.

Særregler for studentboliger med hensyn til snuareal: Det er foreslått at tilgjengelige studentboliger skal

kunne ha snuareal i form av snusirkel på 1,30 m. Som det fremgår av diskusjonen i de leverte rapportene, vil dette bety at man utelukker de aller fleste brukere av elektriske rullestoler fra studentboliger, med mindre samskipnadene bygger enkelte hybelleiligheter med bedre tilgjengelighet enn forskriftens minstestandard. Man vil også gjøre hverdagen mer kronglete for mange av brukerne med manuell rullestol om 1,30 m blir gjeldende krav. Vi ser ikke at høringsnotatet tar høyde for at en del brukere av manuell rullestol har allroundstol, som gjennomgående tar mer plass enn en lett aktivstol. Det er heller ikke tatt hensyn til at studenter ønsker å kunne besøke hverandre, ikke bare ha tilgang til fellesarealer i studentboligene.

Bufdir mener forslaget om mindre snusirkel i studentboliger (enn i ordinære nye boliger) er lite fremtidsrettet. Lånekassen har de senere år hatt mulighet til å gi ekstra stipend til personer med nedsatt funksjonsevne som vil studere (blant annet for å kompensere for ekstra utgifter og manglende mulighet til sommerjobb mv.). Da fremstår det som lite samordnet at man ikke sørger for et regelverk som også gir god tilgjengelighet for alle i studentsamskipnadenes boliger. Samskipnadene skal løse mange andre oppgaver enn boligbygging, det er derfor usikkert om de vil prioritere å bygge boliger med standard utover det lovpålagte (likt andre utbyggere).

§ 12-7 femte ledd bokstav b: Bufdir støtter forslaget om snusirkel på 1,50 m som eneste preaksepterte ytelse for § 12-7 femte ledd bokstav b (bygg med krav om universell utforming). Tilgjengelighet til arbeids- og publikumsbygg er viktig for reell likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne.

§ 12-8. Entré og garderobe.

§ 12-8 annet ledd: For byggverk med krav om universell utforming skal minst 1/10 av garderobene ha betjeningshøyde på maksimum 1,2 meter. Forskning gjort ved IDEa Center i USA i 2010 viser at mange rullestolbrukere har begrenset rekkevidde. En høyde opp til rundt 122 cm klarer likevel mange å nå, om det er fri passasje frem til objektet. Å tillate betjeningspaneler og annet interiør montert opp til maksimalt 120 cm ser derfor ut til å utelukke bare en liten gruppe fra likeverdig bruk. Vi er derfor enige med DiBK i at denne endringen av betjeningshøyde kan gjennomføres.

§ 12-9. Bad og toalett.

Det er spesielt usikkert hvordan et snurektangel vil fungere på et bad, ettersom man ikke bare skal kunne komme inn på badet, men også skal utføre mange praktiske oppgaver der. Forskningen gjort i tilgjengelighetslaboratoriet på Gjøvik besvarer ikke spørsmål om bokkvalitet. Det burde derfor vært undersøkt nærmere hvordan den foreslåtte preaksepterte ytelsen vil slå ut i boliger.

Det er uheldig å fjerne krav til HC-toalett i hver etasje i arbeidsbygg (TEK10 § 12-9 tredje ledd). Man tar da ikke hensyn til at brukerne av disse er mindre mobile enn andre og at mange bygg har liten heiskapasitet. For personer som ikke er bevegelseshemmet er det mindre problematisk ikke å ha tilgjengelig toalett i samme etasje. Den foreslåtte endringen fører ikke til reell likestilling.

§ 12-10. Bod og oppbevaringsplass.

De foreslåtte regelendringene vil gå ut over alle som står svakt på boligmarkedet og ikke har mulighet til å velge bort boliger uten bod. For personer som bruker hjelpemidler vil det være ekstra vanskelig ikke å ha en innebod, da hjelpemidler ofte krever ekstra plass til oppbevaring mellom bruk.

Vi ser at fjerning av kravet om bod gir forholdsvis stor besparelse per enhet, men stiller likevel spørsmål om det er ønskelig. Det er spesielt problematisk å ta bort alle krav til bod for små leiligheter, da dette kan påvirke tilgjengeligheten i boligen indirekte (fare for overmøblering, fall mv.). For Oslo og andre pressområder synes det uansett å være enighet om at innsparingene i byggekostnader ikke primært vil komme kjøperne til gode, det er andre faktorer som driver markedsprisen.

For **studentboliger** er det foreslått å fjerne alle krav om bod. Her har vi ingen store innvendinger, da man må anta at de fleste studenter har såpass få eiendeler med seg til studiestedet at oppbevaring eventuelt kan løses gjennom bruk av avlåste fellesboder.

§ 12-11. Balkong og terrasse mv.

Foreslått nytt fjerde ledd innebærer en lemping av kravene til tilgjengelighet i forhold til tilsvarende i TEK10. Der en boenhet har tilgang til mer enn en balkong, terrasse eller lignende, er det bare den største som trenger å være tilgjengelig. Det kan tenkes situasjoner hvor det er flere terrasser eller balkonger, og hvor det ikke er den største

som har best samlede brukskvaliteter. Det er da uheldig at det ikke sikres tilgjengelighet til alle terrasser og balkonger. Utredningene om spørsmålet tyder også på at informantene mener trinnfrihet er vanskeligst å få til for takterrasser (kan oppstå vanninnsig om terskelen er lav). Felles takterrasser vil oftest være største terrasse i en bygning, og da gjelder tilgjengelighetskravet uansett.

Innsparingen i byggekostnader ved denne regelendringen er så liten at den etter Bufdirs mening ikke oppveier for de negative sosiale konsekvensene det kan ha å ikke legge til rette for deltakelse for alle.

§ 12-14. Trapp.

Fall i trapp utgjør store kostnader for samfunnet, og bør forebygges. Det er oss bekjent ikke gjort forskning på hvordan det vil fungere med bare en håndløper i trapp. Dette anbefaler vi at blir igangsatt. Likevel ser vi ikke store problemer med den foreslåtte endringen, gitt at byggherrer tar hensyn til byggets bruk og installerer dobbel håndløper der det er et behov for det. Vi antar at utforming av håndløperen er vel så viktig som høyden.

§ 12-16. Rampe.

Bufdir er enig i endringen som gjelder høyde på håndløper. Når det gjelder stigningsforhold på rampe ser vi ulemper ved å lempe på dagens regler. Det er ikke omfattende forskning internasjonalt som kan støtte opp under den foreslåtte endringen. Forsøkene gjort på Gjøvik var med et begrenset antall testpersoner, og det kan derfor stilles spørsmål ved om man bør gjøre omfattende endringer i regelverket basert på disse forsøkene. Se også våre kommentarer under §§ 8-5 og 8-6.

§ 12-18. Skilt, styrings- og betjeningspanel, håndtak, armaturer mv.

Bufdir ser at en endring i reglene for betjeningshøyde kan være ønskelig, spesielt i næringsbygg.

Forskning gjort ved IDeA Center i USA i 2010 viser at mange rullestolbrukere har begrenset rekkevidde. En høyde opp til rundt 122 cm klarer likevel mange å nå hvis det er fri passasje frem til objektet. Å tillate betjeningspaneler mv. montert opp til maksimalt 120 cm ser derfor ut til å utelukke bare en liten gruppe fra likeverdig bruk. En maksimal høyde på brytere, betjeningspaneler mv. på 1,20 m (altså med en absolutt grense på 120 cm) vil være brukbar for de fleste.

Det er viktig å merke seg at de amerikanske forskerne fant at de fleste rullestolbrukerne de testet hadde større vanske med å strekke seg langt fremover enn å strekke seg opp og til siden. Regler om fri passasje er derfor helt avgjørende for brukerne. Vi vil også bemerke at man ikke kan legge til grunn ved utforming av regelverket at alle med begrenset rekkevidde har elektrisk rullestol med seteheis/heving.

Bufdir støtter den foreslåtte endringen i reglene for betjeningshøyde for bryterpaneler med videre.

§ 13-4. Termisk inneklima.

Når rom for varig opphold (jf. definisjon i § 1-3) ikke lenger skal omfatte alle arbeidsrom i arbeids- og publikumsbygg, vil det bety at studenters kollokvierom, en del møterom, garderober, «stillerom» mv. ikke blir omfattet av krav i ny § 13-4 annet ledd (krav om at minst ett vindu eller en dør skal kunne åpnes til uteluft).

Med mange korte møter etter hverandre i rom uten vindu blir man svært avhengig av godt ventilasjonssystem. Vi mener det er grunn til å anta at dette vil kunne gå utover inneklima og lysforhold, og dermed føre til helseplager over tid for enkelte. Som det er påpekt i rapportene utført for DiBK er det vanskelig å anslå kostnadene for eventuelt økt sykefravær sett opp mot besparelser i byggekostnader. Bufdir er skeptisk til endringen, men ser at regelen gjør det lettere å plassere bl.a. møterom i midten av bygget. Blir endringen gjennomført, bør den evalueres. Det er viktig og ikke innføre regler som i liten grad tar hensyn til allergikere og astmatikeres behov for et godt inneklima. I hovedsak vil endringen likevel ha innvirkning mest på brukskvalitet, ikke tilgjengelighet.

§ 13-6. Lyd og vibrasjoner.

Foreslått lemping av krav til luftlydisolering for studentboliger: Bufdir støtter ikke kravet om en særskilt regel som skal gjøres gjeldende kun for studentboliger. Selv om det er mulig for studenter å flytte fra et støyende miljø,

bør de ha krav på et godt lydmiljø og samme skjerming for støy som andre. Støyplager er vanskelig å vurdere før innflytting og samskipnadens boliger er ofte billigere å leie enn på det private markedet. Det vil derfor være studenter med svakest økonomi eller lite sosialt nettverk som har minst mulighet til å velge bort studentboliger til fordel for private kollektiv eller privat hybel.

§ 13-8. Utsyn.

Unntak foreslått i annet ledd for bl.a. soverom: Bufdir mener det bør sikres både gode lysforhold og utsyn fra soverom. Soverom brukes ofte som lekerom av barn og for å gjøre lekser. Plager med innsyn hvis man i fremtiden må bygge tettere enn i dag kan kompenseres med avskjerming, mens det vil være vanskeligere å endre vinduer.

For eldre og pleietrengende kan oppholdstiden på soverommet strekke seg langt ut over tiden for søvn. Med samhandlingsreformen og myndighetens uttalte satsing på å øke eldres mulighet til å bli boende i eget hjem i stedet for å flytte til omsorgsboliger med heldøgns pleie eller til sykehjem, bør det tas høyde for at soverom i årene fremover må kunne fungere til annet enn søvn.
